

Västmanlands läns museum
Kulturmiljö Rapport B
2008:B14

Skerike kyrka - Installation av larm 2008

Antikvarisk kontroll

Skerikeby 4:10
Skerike socken
Västmanlands län

Anna Ahlberg
Tobias Mårud

**Skerike kyrka
- Installation av larm 2008**

Antikvarisk kontroll

Skerikeby 4:10
Skerike socken
Västmanlands län

Länsmuseets dnr: VLM 070195

*Anna Ahlberg
Tobias Mårud*

Utgivning och distribution:
Västmanlands läns museum
Slottet, 722 11 Västerås
Tel 021-15 61 00
Fax 021-13 20 76
E-post: lansmuseet@ltv.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

© Västmanlands läns museum 2008

Omslagsfoto: Larm installerat i sakristian på Skerike kyrka, foto Anna Ahlberg, Västmanlands läns museum.

Foto: Där inget annat anges är fotografier tagna av Anna Ahlberg, Västmanlands läns museum.

Föreliggande rapport har sammanställts av: Tobias Mårud, Västmanlands läns museum.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01172.

ISSN 1651-7342
ISBN 978-91-85397-69-3

Inledning

Skerike kyrka är belägen i södra delen av den bördiga Svartådalen, som kännetecknas av omväxlande åkrar och beteshagar omgivna av kuperade skogspartier, en miljö klassad som riksintresse för kulturmiljövården. Den utbredning bebyggelsen i området fick under järnåldern förblev i huvudsak oförändrad under medeltiden och har behållits i nyare tid. Det finns än idag ett tydligt uttydbart samband mellan fornlämningar, äldre vägar och bebyggelse. Skerike kyrka är skyddad enligt lag (1988:950) om kulturminnen m.m. (KML), 4 kapitlet: Kyrkliga kulturminnen.

Länsstyrelsen beslutade i oktober 2004 om tillstånd för installation av brand- och inbrottslarm i Skerike kyrka. Arbetena genomfördes mellan november 2007 och januari 2008.

Västmanlands läns museum (VLM) fick uppdraget som antikvarisk kontrollant i ärendet. den antikvariska kontrollen har utförts av Anna Ahlberg och Tobias Mårud har skrivit efterföljande rapport med sista justeringar av Mia Jungskär, samtliga är byggnadsantikvarier anställda vid VLM.

Bild 1: Skerike kyrkas läge.

Historik

Skerike kyrkas historia sträcker sig tillbaka till 1100-talet, dagens kyrka har i grunden en utformning från 1300-talet. Kyrkan är uppförd av gråsten, med fasader av grovt slagen puts i gråvit nyans samt slätputsade vita omfattningar och hörnpartier. På östra gaveln dominerar ett

stort blinderingskors, från 1300-eller 1400-talet vilket är typiskt för flera av de äldsta kyrkorna i norra Svealand. Långhuset har ett brant sluttande sadeltak täckt med omålad galvaniserad plåt vilken lades 2007. Målning av taket är planerad att utföras under 2008.

Mot norr finns sakristian från 1700-talets senare hälft, en lägre utbyggnad med halvt tälttak och en skorsten som idag står utan förbindelse med eldstad.

Tornet i väster, från 1871, är uppmurat av gråsten och tegel. Överst är en relativt hög, avsmalnande, svart, plåtklädd spira. På tornets övre del byttes mittstock, takbrädor och plåt 1973. Vilket kunde konstateras av en signering på mittstocken vid takomläggningen 2007 då ny svart, plastbelagd, plåt lades och restaurering av stomme och underbrädning utfördes genom avlägsnande av rötskadat virke.

Bild 2: Rökdetektor i vapenhuset.

Byggnadsvårdsåtgärder

En projektbeskrivning för Skerike kyrka gjord 2004 av Svensk Klimatstyrning AB föreskrev installation av inbrotts- och brandlarmsanläggning samt komplettering av kyrkans inbrottskydd och brandsläckningsutrustning. Arbetet startade i november 2007 och var färdigt i januari 2008.

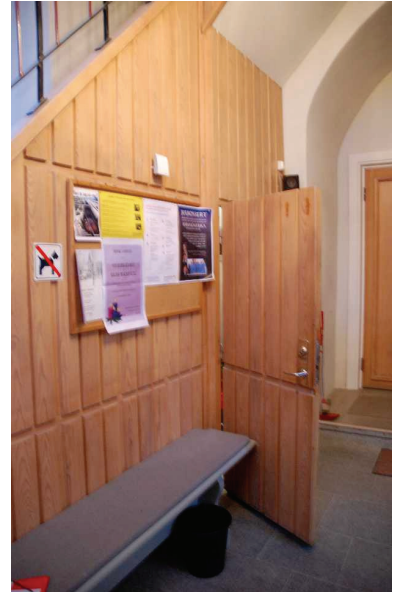
Arbetet utfördes av Jonik Säkerhetsteknik och innebar installation av inbrotts- och brandlarmskomponenter så som larmcentraler, detektorer, sirener mm samt kabeldragning och håltagning. Styrenheter, som brandlarmscentral och manöverpanel för inbrottslarm, placerades i ett teknikrum i skrubben under trappan i vapenhuset. Brandlarmscentralen monterades på en plywoodskiva som fälldes in i väggen, övrig utrustning placerades på väggen.

Bild 4: Centraler i skrubben under trappan i vapenhuset.

Bild 5: Montering av rökdetektor i tornet.

Bild 6: Infraröd sensor på panel, trappan upp till orgelläktaren.

Kabeldragningen, som skett i vita Vp-rör, har lokaliserats till hörn, foder och lister, där det ej varit möjligt har kabeln dragits rakt över vägg eller takyta. Riktlinjen har varit att estetiskt anpassa installationen efter kyrkorummet och i största möjliga utsträckning dölja kablar och apparatur varför dessa har färgats in mot underliggande material. Håltagning har främst rört träväggar då befintliga rörvägar har kunnat utnyttjas för kabeldragning genom valv och murverk.

Kabel till rökdetektorer i pendlarna har dragits upp på vinden och ner genom valvhjässan i första travéen samt koret. Rökdetektorerna sitter på fästplåtar högst upp på ljuskronornas pendlare. En infraröd sensor har fästs på panelen under trappan upp till orgelläktaren, i kyrkorummets nordvästra hörn.

I vapenhuset har en rökdetektor placerats mellan östra väggen och fästet till lampan, kabeln löper här över takytan, parallellt med den äldre lampsladden. I nordöstra hörnet, innan valvbågen, har en infraröd sensor placerats.

I sakristian har kabeln dragits genom väggskåpet på västra sidan. Den infraröda sensorn i sakristian har monterats på en konsol som fästs på väggskåpet i sydvästra hörnet under balknivån. I taket ovanför röksensorn sitter en siren. I sakristian har även en rökdetektor fästs i mitten av taket, mellan balkarna.

Två rökdetektorer har placerats i taket på vinden samt tre i tornet. Sirener har placerats på långhusvinden, orgelläktaren och i tornet. Vid den sista besiktningen hade inte röda kablar vid entrén, i tak mot siren, i rum under orgelläktaren och vid kronor färgats in vilket påpekades. Det återstod även att måla in montageplåtarna i långhus och kor. Detta skulle åtgärdas och antikvairsk kontrollant skulle kontaktas för godkännande av kulör till plåten, vilket inte skedde.

Bild 3: Ledningsdraging i hörn med ännu ej infärgade röda sladdar.

Bild 7: Monterat larm i koret, sladd och montageplåt ej inmålad.

Bild 8: Inmålad montageplåt, foto tillhandahållet av Sören Andersson Svensk Klimatstyrning AB

Resultat

Brandcentralen skulle initialt placeras synlig i vapenhuset, efter antikvariskt utlåtande placerades centraler istället i skrubben under trappan i vapenhuset. Kabeldragningen har lokaliserats till hörn och avvaxlingar som foder och lister med varierande resultat.

Arbetet godkänns ur antikvarisk synvinkel med förbehållet att de punkter som lyftes fram på den sista besiktningen, infärgning av sladdar och plåtar åtgärdas.

Att monteringsplåtar senare har målats in bekräftats med fotografi, Västmanlands läns museum tillhanda 2008-03-11.¹ Antikvairisk kontrollant skulle ha kontaktats för godkännande av kulör, vilket inte skedde. Plåten målades vit men färgen hade kunnat brytas för att bättre smälta in med taket. Detta noteras som en mindre avvikelse.

Litteratur och källor

Otryckta källor

Västmanlands läns museums arkiv (VLM):

Byggnadsinventeringar

Skerike kyrka – renoveringen 1999-2000, rapport dnr 98: 382-316

E-post Från Sören Andersson Svensk Klimatstyrning AB till Anna Ahlberg VLM med bifogat foto, 2008-03-11

Litteratur

Kilström, Bengt Ingmar: *Skerike kyrka* - Utgiven av Västerås stifts kyrkoberskrivningskommitté 1985

Lundblad, Torsten: *Skerike socken: dess kyrka och församling* - Skerike församling 1980

---

¹ E-post från Sören Andersson Svensk Klimatstyrning AB

Administrativa uppgifter

Västmanlands läns museums dnr: VLM 070195

VO Kulturmiljö; projektnr: 30-722

Länsstyrelsen dnr: 433-10607-04

Fastighetsbeteckning: Skerikeby 4:10

Landskap: Västmanland

Län: Västmanland

Socken: Skerike
Västerås domkyrkoförsamling

Kommun: Västerås

Ägare-beställare: Västerås Kyrkliga Samfällighet
Göran Sjögren
Fastighetsförvaltningen
Box 5
721 03 VÄSTERÅS

Entreprenör: Jonik Säkerhetsteknik
Roger Wittur
Fallskärmsvägen 3
721 31 VÄSTERÅS

Antikvarisk kontroll: Västmanlands läns museum
Antikvarisk kontrollant
Anna Ahlberg
Tobias Mårud
Slottet
722 11 VÄSTERÅS
Tele: 021-15 61 00

– en del av Landstinget Västmanland

Västmanlands läns museum, Slottet, 722 11 VÄSTERÅS
Tele: 021-15 61 00 · Fax: 021-13 20 76 · E-post: lansmuseet@ltv.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

ISSN 1651-7342
ISBN 978-91-85397-69-3